

SUOMEN TIEDEAKATEMIAT

SUOMEN TIEDEAKATEMIAIN TOIMINTAKERTOMUS 2018

SUOMEN TIEDEAKATEMIAT
FINLANDS VETENSKAPSAKADEMIER
THE COUNCIL OF FINNISH ACADEMIES

AKATEMIASIHTEERIN KATSAUS VUOTEEN 2018

Vuotta 2018 leimasivat muutos ja tulevaisuuteen suuntautuminen. Suomessa toimivat tiedeakatemit ovat tehneet yhteistyötä jo vuodesta 1976 lähtien. Yhteistyön muotoja ja järjestäytymistä on aika ajoin tarkistettu, jotta ne parhaalla mahdollisella tavalla vastaisivat muuttuvan toimintaympäristön tarpeita. Lokakuussa 2017 Suomen Tiedeseura, Suomalainen Tiedeakatemia, Svenska tekniska vetenskapsakademierna i Finland ja Teknillisten Tieteiden akatemia allekirjoittivat yhteistyösopimuksen, jolla perustettiin Suomen Tiedeakatemit -niminen organisaatio. Suomen Tiedeakatemit aloitti toimintansa tammikuussa 2018 ja korvasi yhteistyöstä aiemmin vastanneen Tiedeakatemian neuvottelukunnan.

Organisaatiouudistuksen taustalla oli tiedeakatemioiden halu tiivistää niin kotimaista kuin kansainvälistäkin yhteistyötään ja tuoda yhteistoimintaorganisaatio lähemmäs omaa päivittäistä toimintaansa. Tiedeakatemian neuvottelukunnan aikana toimisto oli sijoitettu Tieteellisten seurain valtuuskunnan yhteyteen, kun taas uuden yhteistoimintaorganisaation hallinnollinen vastuu siirtyi Suomalaiselle Tiedeakatemialle.

Myös kansainvälisessä toimintaympäristössä tapahtui merkittäviä uudistuksia. Luonnontiedepainotteinen maailmanlaajuinen tiedejärjestö ICSU (International Council for Science, perustettu 1931) yhdistyi yhteiskuntatieteiden globaalin keskusjärjestön ISSC:n (International Social Science Council, perustettu 1952) kanssa. Uuden järjestön nimeksi annettiin International Science Council, ISC. Sen jäsenistöön kuuluu yli 140 kansallista tai alueellista tiedeakatemialla ja tutkimusrahoittajaa sekä 40 kansainvälistä tiedeunionia. ISC on suurin kansainvälinen tieteen keskusjärjestö, joka tuo luonnontieteiden ja yhteiskuntatieteiden edustajat yhteen.

Tiedeneuvontahanke SAPEA (Science Advice for Policy by European Academies) on puolestaan tiivistänyt Euroopan tiedeakatemiajärjestöjen keskinäistä yhteistyötä. SAPEA kuuluu Euroopan

komission viralliseen tiedeneuvontajärjestelmään SAMiin (Scientific Advice Mechanism). SAPEAn kautta Suomen Tiedeakatemit on mukana vastaamassa komission tietotarpeisiin.

Teknillisten tieteiden akatemioiden eurooppalaisen kattojärjestö Euro-CASEN (The European Council of Academies of Applied Sciences, Technologies and Engineering) ja maailmanjärjestö CAETSin (The International Council of Academies of Engineering and Technical Sciences) jäsenyystehtävät siirtyivät vuonna 2018 kaikkineen Suomen Tiedeakatemioille. Aiemmin teknillistieteelliset henkilöakatemit vastasivat yhteistyösuhteista säätiömuotoisen Tekniikan Akatemian (TAF) kautta.

Suomen Tiedeakatemit myös jatkoi kansainvälisten kumppaneidensa aloittamaa ajankohtaista keskustelua järjestämällä Helsingissä kattojärjestönsä ALLEAN (All European Academies) seminaarisarjaan kuuluvan keskustelutilaisuuden *Europe on Test: Narratives of Union and Disunion – The Nordic Perspective*. Lisäksi syksyllä pidettiin jo perinteeksi muodostunut Nobel-keskustelu, jossa asiantuntijat kertoivat tuoreiden tieteen Nobel-palkintojen takana olevien tutkimusten taustoista ja merkityksistä.

On ilo jatkaa työtä tieteen ja ihmiskunnan hyväksi kehittyvässä ja uudistuvassa toimintaympäristössä.

24. helmikuuta 2019

Päivi Tikka, akatemias sihteeri, FT, Dos.

1. SUOMEN TIEDEAKATEMIAIN ASEMA JA TEHTÄVÄT

Suomen Tiedeakatemioiden yhteistyöelin, joka on aloittanut nykymuotoisen toimintansa tammi-kuussa 2018. Sen perustivat Suomen Tiedeseura, Suomalainen Tiedeakatemia, Teknillisten Tieteiden Akatemia ja Svenska Tekniska Vetenskapsakademierna i Finland jatkamaan vuodesta 1976 lähtien keskeytyksettä tehtyä yhteistyötä.

Uudistuksen yhteydessä Suomen Tiedeakatemioiden irrottautui Tieteellisten seurain valtuuskunnasta, jonka yhteydessä aiempi yhteistyöorganisaatio Tiedeakatemiain neuvottelukunta toimi. Perustamissopimuksen mukaisesti yksi tiedeakatemioidista on vuorollaan Suomen Tiedeakatemiain hallinnollisena isäntänä. Vuoden 2018 alusta lähtien hallinnollisena vastuutahona on toiminut Suomalainen Tiedeakatemia. Suomen Tiedeakatemiain toimintaa rahoittaa Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Johtosääntönsä mukaisesti Suomen Tiedeakatemioiden

- vahvistaa tiedeakatemiain kansainvälistä ja kansallista yhteistyötä ja vaikuttavuutta
- koordinoi tiedeakatemiain kansainvälisiä yhteyksiä ja suorittaa niihin liittyviä tehtäviä
- vahvistaa tieteen ja tutkimustiedon roolia ja näkyvyyttä yhteiskunnassa
- edistää tutkimustiedon käyttöä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa
- vahvistaa tiedeakatemiain tiedotusta ja tiedeviestintää
- tukee nuorten tutkijoiden työtä

Keskeisimpiin tehtäviin kuuluu kansainvälisistä tiedejärjestösuhteista huolehtiminen. Suomen Tiedeakatemioiden on kansallinen jäsen merkittävimmässä maailmanlaajuisissa ja eurooppalaisissa tieteen keskusjärjestöissä, joiden luonnehdinnat ovat liitteessä 1. Järjestöjen luottamustehtävissä vuonna 2018 toimineet Suomen Tiedeakatemiain edustajat esitetään liitteessä 2. Tiedeakatemiain tehtäviin kuuluu myös tieteenalatai ongelmakeskeisiin kansainvälisiin kattojärjestöihin liittyvän kansalliskomiteajärjestelmän koordinointi ja komiteoiden toiminnan rahalli-

nen tukeminen. Luettelo kansalliskomiteoista on liitteessä 3.

Kansainvälisiä järjestöjä yhdistää tavoite saada tiede palvelemaan ihmiskuntaa. Ne mm. julkaisevat tieteellisiä ja tiedepoliittisia kannanottoja, raportteja ja suosituksia, tukevat tutkimusohjelmia ja -hankkeita ja kehittävät yhteisiä tieteellisiä käytäntöjä. Tiedepohjaisten suositusten välittäminen päättäjille ja yhteiskunnallisen keskustelun tueksi sekä keskinäisen vuorovaikutuksen edistäminen kuuluvat myös Suomen Tiedeakatemiain painopistealueisiin.

2. TOIMIELIMET

Sihteeristö

Suomen Tiedeakatemiain sihteeristöä johtaa akatemiasihteeristö. Suurimman osan vuotta 2018 Dos. Panu Nykänen toimi vt. akatemiasihteerinä, ja toimivapaalla ollut vakituinen akatemiasihteeristö Dos. Päivi Tikka palasi tehtävään lokakuussa. Tiedesihteerinä työskenteli VTM Kalle Videnoja, joka oli vanhempainvapaalla maaliskuusta toukokuuhun. Osa-aikaisena matkasihteerinä palvelee Suomalaisen Tiedeakatemiain hallintoassistentti. FM Ann-Mari Sandholm toimi tehtävässä ajanjaksot 15.1.-30.6. ja 1.8.-18.9. ja FM Marianne Parvinen 18.10. lähtien.

Johtoryhmä

Suomen Tiedeakatemiain toimintaa johtaa johtoryhmä, joka koostuu tiedeakatemioiden esimiehistä. Johtoryhmä kokoontui vuoden aikana seitsemän kertaa.

Suomen Tiedeakatemiain johtoryhmä 2018

Puheenjohtaja:

Kansleri emeritus Jarl-Thure Eriksson, Svenska tekniska vetenskapsakademierna i Finland

Varapuheenjohtaja:

Akateemikko, professori emeritus Risto Nieminen, Suomalainen Tiedeakatemia

Professori emeritus Jukka Meurman, Suomen Tiedeseura

Professori emeritus Ilkka Pöyhönen, Teknillisten Tieteiden Akatemia

Toimikunnat

Johtoryhmä asettaa *kansainvälisten asioiden toimikunnan*, jolle on delegoitu vastuu kansainvälisten organisaatioiden kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Toimikuntaan kuuluivat professori Anna Mauranen puheenjohtajana, professori emeritus Olavi Nevanlinna varapuheenjohtajana sekä jäseninä professori Jukka Meurman, professori Ari Sihvola ja kansleri emerita Krista Varantola. Kansalliskomiteoiden toimintaa seuraa ja kehittää toimikunnasta lohkaistu kansalliskomiteatyöryhmä. Kansainvälisten asioiden toimikunnalla oli vuoden aikana seitsemän kokousta.

Suomen Tiedeakatemiain yhteydessä toimii vakituisesti *ihmisoikeuskomitea*, joka pitää yhteyttä kansainväliseen *International Human Rights Network of Academies and Scholarly Societies* -verkostoon. Sen tehtävänä on edistää tieteen tekijöiden ihmisoikeuksia ja lisätä yleistä tietoisuutta ihmisoikeuksista. Komitean puheenjohtajana vuonna 2018 toimi professori Jukka Kekkonen. Jäseniä olivat professori Leila Haaparanta, professori Hannu Juusola, arkkiaatri Risto Pelkonen, kansleri emerita Krista Varantola ja VTT Juha Vuori. Komitean vuosikertomus on liitteenä 4.

3. TOIMINTA JA TAPAHTUMAT VUONNA 2018

Tiedeakatemiain neuvottelukunnan perintöä sekä mukailien että uudistaen Suomen Tiedeakatemiain päätavoitteet vuodelle 2018 olivat seuraavat:

1. Tieteen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden vahvistaminen
2. Nuorten tutkijoiden osallistuminen kansainväliseen yhteistyöhön
3. Suomen Tiedeakatemiain strategian ja organisaation uudistaminen.

Tieteen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden vahvistaminen

Suurin osa Suomen Tiedeakatemiain työstä tähtää tieteen vaikuttavuuden sekä tutkimustulosten käytettävyyden ja tunnettuuden edistämiseen. Suomen Tiedeakatemiain vahvistaa kotimaisen ja kansainvälisen tiedeyhteisön, päättäjien ja muun yleisön välisiä yhteyksiä asettamalla asiantuntijoita kansainvälisten tiedejärjestöjen luottamustehtäviin, levittämällä järjestöjen julkaisemia

raportteja, järjestämällä tapahtumia ajankohtaisista aiheista ja pitämällä yhteyttä päättäjiin, viranomaisiin ja mediaan.

Suomen Tiedeakatemiain edustaa suomalaista tiedeyhteisöä *EASACissa* (European Academies Science Advisory Council), joka kokoaa EU:n päättäjille suunnattuja, tutkimustietoon perustuvia kannanottoja ja raportteja sekä luo uusia keskusteluyhteyksiä. Suomen Tiedeakatemiain laatii EASACin julkaisuista suomenkielisiä tiivistelmiä, lähettää julkaisuja suomalaisille kansanedustajille ja europarlamentaarikoille sekä tiedottaa raporteista verkkosivuillaan ja sosiaalisessa mediassa. EASACin raporttityöryhmissä on yleisesti ollut hyvä suomalaisedustus. Helmikuussa 2018 ilmestyi raportti *Negative emission technologies: What role in meeting Paris Agreement targets?*, joka tarkastelee hiilidioksidin poistamista ilmakehästä ja jota oli kirjoittamassa professori Ron Zevenhoven Åbo Akademiasta. Professori Heikki Setälä Helsingin yliopistosta puolestaan kuului syyskuussa ilmestyneen *Opportunities for soil sustainability in Europe* -raportin kirjoittajiin.

Koko Euroopan neuvoston alueella toimiva *ALLEA* (All European Academies) järjestää vuosien 2018 ja 2019 aikana seminaarisarjan *Europe on Test: Narratives of Union and Disunion*. Suomen Tiedeakatemiain ja Helsingin yliopiston Eurooppa-tutkimuksen keskus liittyivät tapahtumasarjaan isännöimällä 14. marraskuuta Säätytalolla seminaarin, jonka alaotsikkona oli *The Nordic Perspective*. Kansainvälinen asiantuntijajoukko oli kutsuttu keskustelemaan siitä, minkälaiset tarinat jäsentävät näkemystämme Euroopasta ja Pohjoismaista ja kuinka muuttoliike ja populismi vaikuttavat Euroopan integraatioon.

Seminaarisarjan päätyttyä eri tapahtumissa pidetyistä puheenvuoroista kootaan yhteisjulkaisu.

Eurooppalaisten tiedeakatemioiden yhteisen tiedeneuvontahanke *SAPEAn* (Science Advice for Policy by European Academies) työssä oli Suomesta mukana Professori Marja Makarow. Hän oli kirjoittamassa Euroopan komissiolle suunnattua raporttia *Making sense of science: how to provide good science advice to EC policymakers, based on available evidence, under conditions of scientific complexity, uncertainty and ambiguity*, joka julkaistaan keväällä 2019.

InterAcademy Partnership, IAP, kuuluu Suomen Tiedeakatemiain globaalisti toimiviin kumppaneihin. Lääke- ja terveystieteisiin keskittyvä *IAP for Health* julkaisi heinäkuussa 2018 kannanoton *A call for action to tackle the growing burden of dementia*. Tekstissä vaaditaan terveysviranomaisia ottamaan huomioon maailman väestön ikääntyminen ja ryhtymään toimiin demensiasairauksien torjumiseksi. Professori Juha Rinne Turun yliopistosta osallistui kannanoton laadintaan.

Kotimaisista tapahtumista *Etiikan päivään* osallistuminen on muodostunut vuosittaiseksi perinteeksi. Vuonna 2018 tapahtumapäivä oli 15. maaliskuuta ja aihe *Vastuullinen tiede*. Etiikan päivä on suunnattu tiedeyhteisölle laajasti ymmärrettynä ja sen pääjärjestäjä on Tutkimuseettinen neuvottelukunta.

Suurelle yleisölle tarkoitettu Nobel-keskustelusta on syntynyt uusi perinne. Suomen Tiedeakatemioiden järjesti keskustelun jo neljättä kertaa

peräkkäin yhdessä Suomen tiedetoimittajien liiton ja Helsingin Sanomien kanssa. Lokakuun 10. päivänä pidetyssä keskustelussa suomalaiset asiantuntijat avasivat vuoden Nobel-palkintojen taustoja ja merkitystä, ja tilaisuus esitettiin suorana HSTV:n kautta.

Suomen Tiedeakatemioiden haluaa osoittaa tieteen olevan myös hauskaa ja lähellä ihmisten arkea. Tästä syystä sihteeristö oli mukana järjestämässä Tieteiden yön (18. tammikuuta) ohjelmaan kuulunutta tiedediskoa Helsingissä. Tapahtumassa analyttinen puheohjelma vuorotteli musiikin kanssa.

Suomen Tiedeakatemioiden myös palvelee tarpeen mukaan alustana erilaisille projekteille. Opetus- ja kulttuuriministeriön Avoin tiede ja tutkimus (ATT) -hanke tilasi vuonna 2017 Suomen Tiedeakatemiain kansalliskomiteaverkostoon kuululta Data-asiain kansalliskomitealta selvityksen tutkimusdataan viittaamisesta. Kansalliskomitean sihteeri Heidi Laine palkattiin sihteeristöön kirjoitushankkeen ajaksi, ja selvitys *Data-viittaamisen tiekartta tutkijalle* julkaistiin toukokuussa 2018.

Nuorten tutkijoiden osallistuminen kansainväliseen yhteistyöhön

Saksassa vuosittain järjestettävä Lindau Nobel Laureate -tapaaminen kokoaa vuorovuosina yhteen kunkin tieteenalan nobelisteja ja saman alan nuoria tutkijoita. Suomalaisten kokouskandidaattien valinta siirtyi vuoden 2018 kokouksesta lähtien Suomen Akatemialta Suomen Tiedeakatemiain vastuulle. Kesän 2018 lääketieteen alan Nobel-tapaamiseen osallistui Suomesta kaksi nuorta tutkijaa.

Osa kansalliskomiteoiden kansainvälisistä kattojärjestöistä tarjoaa oman alansa nuorille tutkijoille koulutusta, tapahtumia, apurahoja, verkostoja tai muuta yhteistoimintaa. Suomen Tiedeakatemioiden pitää näistä mahdollisuuksista yllä esimerkinomaista listaa verkkosivuillaan.

Vuonna 2018 päätettiin, että Suomalaisen Tiedeakatemiain yhteyteen perustetun Nuorten Tiedeakatemiain kansainvälistä toimintaa ryhdytään tukemaan Suomen Tiedeakatemiain kautta. Jo vuodelle 2019 haettiin omaa määrärahaerää tähän tarkoitukseen.

Nuorten tutkijoiden asemaan on haluttu kiinnittää huomiota myös kotimaassa. Syksyllä 2017 käynnistettiin yhteistyössä Suomen Akatemian kanssa mentorointihanke, jonka tarkoituksena on tarjota ammatillisen kehittymisen tukea ensimmäistä omaa akatemiahankettaan vetäville ryhmänjohtajille. Vuoden 2018 aikana saatettiin yhteen noin 20 mentori–aktori –paria, jotka ovat tavanneet toisiaan kahden kesken ja joille järjestettiin yhteinen avoimeen tieteeseen keskittynyt keskustelutilaisuus joulukuussa 2018.

Strategian ja organisaation uudistaminen

Suomen Tiedeakatemiain organisaatiouudistus vietiin onnistuneesti läpi. Sihteeristö siirtyi hallinnollisesti Tieteellisten seurain valtuuskunnan kainalosta Suomalaisen Tiedeakatemiain yhteyteen. Näin saatiin poistettua yksi hallinnollinen väliporras ja tuotua sihteeristö tiedeakatemiain välittömään hallintaan. Vuoteen 2018 osui kuitenkin useita henkilöstön vaihdoksia ja toimivapaajaksoja, ja uuden strategian hiominen jäi odottamaan henkilöstötilanteen vakiintumista.

5. SUOMEN TIEDEAKATEMIAIN TALOUS

Suomen Tiedeakatemiain sai opetus- ja kulttuuriministeriöstä 500 000 euroa yleisavustusta vuodelle 2018. Muita suorita tuloja ei ollut, mutta tiedeakatemioiden palkattu henkilöstö teki huomattavan määrän työtunteja yhteisen toiminnan käynnistämiseksi ja edistämiseksi.

Suurimmat kuluerät olivat henkilöstön palkat, kansainvälisten organisaatioiden jäsenmaksut sekä kansalliskomiteoille maksetut toimintatuet. Jäsenmaksuihin kului vuonna 2018 yhteensä 157 653 euroa. Suomen Tiedeakatemiain myönsi kansalliskomiteoille toimintatukia kaikkiaan 113 724 euroa. Tuet kohdistuivat ensisijaisesti komiteoiden kansainvälisten kattojärjestöjen yleis- ja vuosikokouksiin tai toimielimien kokouksiin osallistumiseen. Muutamassa tapauksessa kokoukset oli kokonaan muutettu videoneuvotteluiksi tai niihin oli tarjottu osallistumismahdollisuutta etäyhteydellä, jolloin osa matkoihin tarkoitetuista toimintatuista jäi käyttämättä. Ylimääräiset toimintatuet palautettiin Suomen Tiedeakatemiaille vuoden lopussa, minkä jälkeen voitiin todeta, että kansalliskomiteoiden nettotueksi muodostui 101 440 euroa.

Suomen Tiedeakatemiain nettokulut vuonna 2018 olivat 474 265 euroa, joten tulos oli 25 735 euroa ylijäämäinen. Joulukuun 28. päivänä kirjaimellaan päätöksellä opetus- ja kulttuuriministeriö antoi luvan siirtää ylijäämästä 25 000 euroa vuodelle 2019. Summa on tarkoitettu käyttämään EASACin kokousten järjestämiseen Helsingissä kesäkuussa 2019, Suomen Tiedeakatemiain ohjelmaan Porin SuomiAreenassa heinäkuussa 2019 sekä tiedeakatemiain kansainvälisen toiminnan kotimaisen näkyvyyden parantamiseen.

Liitteet:

Liite 1. Kansainväliset yhteistyöorganisaatiot vuonna 2018

Liite 2. Edustukset kansainvälisten yhteistyöjärjestöjen toimielimissä vuonna 2018

Liite 3. Kansalliskomiteat vuonna 2018

Liite 4. Ihmisoikeuskomitean vuosikertomus 2018

*Liite 1. Kansainväliset yhteistyöorganisaatiot
vuonna 2018*

ALLEA (ALL European Academies) on eurooppalaisten tiedeakatemioiden yhteistyöelin. ALLEA edistää tiedonvaihtoa akatemioiden välillä ja osallistuu aktiivisesti eurooppalaiseen tiedepoliittiseen keskusteluun ja tiedepoliitikan kehittämiseen. Euroopan unionin tutkimuspoliittisen päätöksenteon seuraaminen ja siihen vaikuttaminen on yksi ALLEAn painopistealueista, mutta organisaatio tarjoaa EU-maita laajemman keskustelufoorumin kaikille Euroopan neuvoston tiedeakatemioidelle.

CAETS (The International Council of Academies of Engineering and Technical Sciences) on insinööri- ja teknillistieteellisten akatemioiden maailmanlaajuinen yhteistyöfoorumi. CAETS tarjoaa puolueetonta teknillisten kysymysten asiantuntemusta yhteiskunnallisille tahoille ja tukee toimialansa yleistä kehitystä kestäväen talouskasvun ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

EASAC (European Academies Science Advisory Council) toimii Euroopan unionin jäsenmaiden kansallisten tiedeakatemioiden yhteistyöjärjestönä, joka välittää tuoretta tutkimukseen perustuvaa tietoa EU:n päätöksentekoaikoihin. EASAC pyrkii myös edistämään tutkijoiden ja päättäjien välistä vuorovaikutusta. EASACin keskeisiin toimintamuotoihin kuuluu tutkimukseen perustuvien raporttien ja suositusten julkaiseminen erityisesti energiakysymysten, biotieteiden ja ympäristötieteiden aloilta.

Euro-CASE (The European Council of Academies of Applied Sciences, Technologies and Engineering) toimii eurooppalaisten insinöörityeteiden akatemioiden pysyvänä yhteistyöfoorumina. Euro-CASE tukee eurooppalaisten instituutioiden, teollisuuden ja tutkijoiden välistä vuoropuhelua.

ISC (International Science Council) on hallituksista riippumaton maailmanlaajuinen järjestö, jonka jäsenistöön kuuluu sekä kansallisia tiedeorganisaatioita että kansainvälisiä tieteellisiä unioneja. Suomen Tiedeakatemian koordinoimaan verkostoon lukeutuvista kansalliskomiteoista suuri osa kuuluu ISC:n tiedeunioneihin. ISC syntyi vuonna 2018 luonnontiedepainotteisen ICSUn (International Council for Science) yhdistyessä yhteiskuntatieteiden keskusjärjestön ISSC:n (International Social Science Council, perustettu 1952) kanssa. Suomen Tiedeakatemioiden oli aiemmin ICSUn jäsen. ISC tarjoaa jäsenilleen tiedepoliittisen keskustelufoorumin sekä

suunnittelee ja koordinoi laajoja poikkitieteellisiä tutkimusohjelmia. ISC:stä on muotoutunut tärkeä kumppani myös avointa tiedettä ja tutkimusdataa koskevissa kysymyksissä. Suomen Tiedeakatemioiden kuuluu ISC:n alla toimivaan CODATAan (Committee on Data for Science and Technology) ja sen kautta liittännäjäsenenä World Data Systemiin.

IAP (The InterAcademy Partnership) on kolmesta maailmanlaajuisesta verkostosta muodostuva saateenvarjo-organisaatio. Suomen Tiedeakatemioiden tekee yhteistyötä niin kattojärjestön kuin alaorganisaatioidenkin kanssa.

IAP for Research toimii neuvoo-antavana elimenä kansallisille hallituksille ja kansainvälisille poliittis-taloudellisille organisaatioille. IAP for Researchin raportit ja suositukset käsittelevät aikamme keskeisiä tieteellisiä, teknologisia ja terveyteen liittyviä haasteita. Verkoston jäsenistö muodostuu toisaalta kansallisista tiedeakatemioiden ja toisaalta muista yhteistyöjärjestöistä.

IAP for Science on maailmanlaajuinen tiedeakatemioiden yhteistyöorganisaatio. IAP for Science toimintamuotoja ovat mm. tieteelliset ohjelmat sekä tutkimustietoon perustuvat lausunnot yhteiskunnallisista kysymyksistä. Lisäksi järjestö tukee nuorille tutkijoille suunnattua toimintaa sekä tiedeakatemioiden perustamista maihin, joista akatemiajärjestelmä vielä puuttuu.

IAP for Health toimii tiedeakatemioiden kansainvälisenä yhteistyöjärjestönä lääketieteen alalla. Järjestön tavoitteena on mm. edistää näyttöön perustuvien suositusten laatimista terveys- ja tiedepoliitikan tueksi. IAP for Health myös koordinoi tieteellisiä ohjelmia ja antaa tutkimustietoon pohjautuvia lausuntoja.

IHRNASS (The International Human Rights Network of Academies and Scholarly Societies) on tiedeakatemioiden ja tieteellisten seurojen kansainvälinen yhteistyöverkosto, joka lisää tietoisuutta ihmisoikeusasioista tiedeyhteisön piirissä ja puolustaa tieteen tekijöiden ihmisoikeuksia. Suomen Tiedeakatemian ihmisoikeuskomitea hoitaa yhteyksiä verkostoon.

UAI (Union Académique Internationale) on koko maailman kattava tiedeakatemioiden yhteistyöorganisaatio, joka tukee jäsentensä välistä tutkimus-

ja julkaisuyhteistyötä humanistisilla ja yhteiskunta-tieteellisillä aloilla. UAI koordinoi ja rahoittaa pitkäkestoisia kansainvälisiä projekteja, kuten korpus-, sanakirja-, ja tietosanakirjahankkeita.

UNESCOn eli Yhdistyneiden kansakuntien kasvat-, tiede- ja kulttuurijärjestön kanssa Suomen Tiedeakatemioiden tekee monipuolista yhteistyötä. Suomen Tiedeakatemioiden toimii Unescon perustiedeohjelma IBSP:n sekä yhteiskuntatieteiden ohjelma MOSTin kansallisena vastuutahona ja Unescon tiedeohjelmien kansallisena koordinoijana. Vakituinen akatemiesihteerini oli Suomen Unesco-toimikunnan jäsen kaudella 2015-2018 ja valittiin uudelleen kaudelle 2019-2022.

Liite 2. Edustukset kansainvälisten yhteistyöjärjestöjen toimielimissä vuonna 2018

Organisaatio	Edustaja	Kesto
ALLEA, hallitus, varapresidentti	Kansleri emerita Krista Varantola	2018-2020
ALLEA, Horizon Europe Working Group	Kansleri emerita Krista Varantola	2017-
ALLEA, tutkimusetiikan pysyväiskomitea	Kansleri emerita Krista Varantola	2016-
ALLEA, tiedekasvatustyöryhmä	Prof. Maija Aksela	2010-2019
CAETS, nimetty delegaatti	Toimitusjohtaja DI Ari Ahonen Dos. Panu Nykänen	2017-2018 2018-
EASAC, Council ja Bureau, varapresidentti	Prof. Eva-Mari Aro	2017-2019
EASAC, ympäristöasioiden ohjausryhmä	Prof. Atte Korhola	2008-2019
EASAC, energiaohjausryhmä	Prof. Peter Lund Prof. Hanna-Leena Pesonen	2009-2018 2018-2021
EASAC, biotieteiden ohjausryhmä	Prof. Jari Valkonen	2014-2019
EASAC, Soils at risk –työryhmä	Prof. Heikki Setälä	2016-2018
EASAC, Decarbonisation of transport –työryhmä	Johtava tutkija Juhani Laurikko	2017-2019
EASAC, Climate change and health –työryhmä	Prof. Markku Kulmala	2018-2019
Euro-CASE, Board	Prof. Jari Hämäläinen Prof. Olavi Nevanlinna	2018- 2017-
Euro-CASE, Executive Committee	Prof. Olavi Nevanlinna	2017-2019
ICSU / ISC, eurooppalaisen ryhmän ohjausryhmä	Prof. Olavi Nevanlinna Prof. Anna Mauranen	2016-2018 2018-2020
IAP for Health, nimetty delegaatti	Prof. Jukka Meurman	2017-2019
IHRNASS, nimetty delegaatti	Prof. Jukka Kekkonen	2018-2020
UAI Union Académique Internationale, nimetty delegaatti	Prof. Mika Kajava	2017-
SAPEA-tiedeneuvontahanke, Making Sense of Science –työryhmä	Prof. Marja Makarow	2018-2019

Liite 3. Suomen Tiedeakatemiain koordinoimat kansalliskomiteat vuonna 2018

Sulkuihin on merkitty kansalliskomiteoiden kansainvälisten kattojärjestöjen nimilyhenteet.

Aivotutkimus (FENS, IBRO)
Avaruustutkimus (COSPAR)
Biologia (IUBS)
Biotieteet (IUMS, IUBMB, FEBS, FEMS, IUPAB)
Data-asiat (CODATA)
Farmakologia (IUPHAR, EPHAR)
Fotogrammetria ja kaukokartoitus (ISPRS)
Future Earth Suomi (Future Earth)
Fysiikka (IUPAP)
Fysiologia (FEPS, IUPS)
Geodesia-geofysiikka (IUGG, SCOSTEP)
Geologia (IUGS)
Historiatieteet (CISH)
Ilmastotutkimus (WCRP)
Immunologia (SSI)
Kemia (IUPAC, EFCE, EuCheMS)
Kristallografia (IUCr)
Kvartääritutkimus (INQUA)
Lääketieteellinen fysiikka ja tekniikka (IFMBE, EAMBES, IOMP, EFOMP)
Litosfääritutkimus (ILP)
Maantiede (IGU)
Maaperätieteet (IUSS)
Matematiikka (IMU)
Matematiikan opetus (ICMI)
Mekaniikka (IUTAM)
Merentutkimus (SCOR)
Optiikka (ICO)
Polaarialueiden tutkimus (SCAR, IASC)
Psykologia (IUPsys)
Radiotiede (URSI)
Ravitsemustiede (IUNS, FENS)
Sosiologia (ISA)
Taloustiede (IEA)
Tieteenfilosofia (IUHPS/DLMPS)
Tieteen ja teknologian historia (IUHPS/DHST)
Toksikologia (IUTOX, EUROTOX)
Tähtitiede (IAU)

*Liite 4. Suomen Tiedeakatemiain
ihmisoikeuskomitean vuosikertomus 2018*

Tiedeakatemiain ihmisoikeuskomiteaan kuuluivat vuonna 2018 puheenjohtajana professori Jukka Kekkonen, varapuheenjohtajana professori Leila Haaparanta, arkkiatri Risto Pelkonen, kansleri emerita Krista Varantola, professori Hannu Juusola ja professori Juha Vuori. Komitean sihteerinä toimi Suomen Tiedeakatemiain tiedesihteeri Kalle Videnoja.

Ihmisoikeuskomitean toimikaudet olivat päätymässä vuonna 2018. Komitean isäntäorganisaation muutoksen vuoksi professori Jukka Kekkonen ehdotti, että jäsenten toimikausia pidennettäisiin siirtymäkaudella toiminnan jatkuvuuden takaamiseksi. Suomen Tiedeakatemiain johtoryhmän kokouksessa 21. elokuuta 2018 päätettiin jatkaa jäsenten toimikausia seuraavasti:

professori Jukka Kekkonen: heinäkuu 2020
kansleri emerita Krista Varantola: heinäkuu 2020
arkkiatri Risto Pelkonen: heinäkuu 2020
professori Leila Haaparanta: heinäkuu 2020
professori Hannu Juusola: tammikuu 2019
dosentti Juha Vuori: tammikuu 2020.

Ihmisoikeuskomitea kokoontui vuoden aikana kaksi kertaa, minkä lisäksi järjestettiin viisi sähköpostikokousta, joissa käsiteltiin kansainväliseltä ihmisoikeusverkostolta tulleita vetoamuspyyntöjä ja päätettiin vetoomuskirjeiden lähettämisestä.

Lokakuussa komitean puheenjohtaja Jukka Kekkonen osallistui kansainvälisen ihmisoikeusverkoston *The International Human Rights Network of Academies and Scholarly Societies* kokoukseen Soulissa Etelä-Koreassa.

Ihmisoikeuskomitean toiminnan pääosan muodostivat vetoomustoiminta sekä vuoden 2019 tammikuussa järjestetyn Tieteen päivien paneelikeskustelun suunnittelutyö. Paneelin aiheeksi valikoitui ”Rohkeus toimia oikein”. Paneelin puheenjohtajaksi nimitettiin Leila Haaparanta ja komitean jäsenistä keskustelijoiksi Jukka Kekkonen ja Hannu Juusola. Muiksi puhujiksi kutsuttiin kirjailija Sirpa Kähkönen, professori

Helmi Järviluoma-Mäkelä ja Lääkärit Ilman Rajoja -järjestön vapaaehtoistyöntekijä Hanna Kaskinen.

Kansainväliseltä ihmisoikeusverkostolta tuli vuoden aikana viisi toimenpidepyyntöä ja kaksi julkilausumaa. Toimenpidepyyntöihin, joissa pyydettiin vetoamaan kirjeitse tieteentekijöiden ihmisoikeuksien loukkauksiin, reagoitiin lähettämällä vetoomuskirje Ihmisoikeuskomitean nimissä. Ihmisoikeuskomitea lähetti vuoden 2018 aikana viisi kirjettä, joissa vedottiin viiden henkilön puolesta. Verkoston julkilausumat Nicaraguan ihmisoikeustilanteen ja Turkin lääketieteellisen seuran puolesta levitettiin eteenpäin Suomen Tiedeakatemiain viestinnän kautta.